

Światowy Dzień Zdrowia - 7 kwietnia 2023 r.

W tym dniu Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) obchodzić będzie 75 rocznicę powstania. W 1948 roku kraje z całego świata połączyły siły, aby promować i chronić zdrowie i życie ludzi na całym świecie. Rocznicą tego wydarzenia jest okazją, by spojrzeć wstecz na sukcesy osiągnięte dla zdrowia publicznego, które poprawiły jakość życia ludzi w ciągu ostatnich 7 dekad oraz stawić czoła wyzwaniom zdrowotnym dnia dzisiejszego oraz jutra.

Do osiągniętych sukcesów należą:

1. **Program Światowej Organizacji Zdrowia „Zdrowie dla wszystkich”** oparty na idei, że wszyscy ludzie są równi, a zdrowie należy do podstawowych praw każdego człowieka i jest podstawą pokoju i bezpieczeństwa. Przez cały okres swojego istnienia WHO przewodziła wysiłkom na rzecz poprawy warunków życia ludzi, tak aby rodzili się, wzrastali, żyli i starzeli się w zdrowiu. Odgrywa również kluczową rolę w globalnej promocji integracji płci i niepełnosprawności.
2. **Zapobieganie, łagodzenie i całkowite zatrzymanie rozprzestrzeniania się śmiertelnych infekcji** jest jedną z kluczowych misji WHO. W wyniku globalnego partnerstwa w 1980 r nastąpiła eradykacja ospy prawdziwej. Ospa była wysoce zakaźną i śmiertelną chorobą, która w samym tylko XX wieku pochłonęła około 300 milionów istnień ludzkich. Na początku lat 20. XXI wieku świat jest bliski wyeliminowania dwóch innych zakaźnych chorób – polio i drakunkulozy.
3. **Ochrona ludzi przed pandemiami** – w ciągu ostatnich dziesięcioleci WHO była na pierwszej linii wszystkich poważnych zagrożeń zdrowotnych: od cholery i eboli po ptasią grypę, SARS i pandemię COVID – 19. Każdego dnia wykrywa tysiące sygnałów alarmowych dotyczących zdrowia i działa na rzecz ludzi przed zagrożeniami i skutkami epidemii.
4. **Odgrywanie często niewidocznej roli w negocjacjach humanitarnych oraz pomocy zdrowotnej podczas wojen i konfliktów.** Od lat 80. WHO realizuje projekty „Zdrowie jako pomost do pokoju” w Afryce, Azji, Europie i Ameryce Łacińskiej, prowadząc interwencje humanitarne w miejscach konfliktów. Z pomocą WHO w latach 90. walczące regiony Bośni zezwoliły na swobodne przemieszczanie się karetek pogotowia i pomocy medycznej w nagłych wypadkach, kontynuowanie szczepień przeciwko polio oraz prowadzenie kampanii przeciw gruźlicy i HIV. Personel WHO nadal podejmuje niebezpieczne działania w strefach konfliktów od Iraku po Libię i od Sudanu po

Ukrainę. W 2019 roku WHO uruchomiła program „Globalne zdrowie dla pokoju”, aby przyspieszyć promocję opieki zdrowotnej w strefach konfliktów.

5. **Kierowanie polityką i normami dotyczącymi zdrowia.** WHO jest światowym autorytetem w zakresie wydawania zasad i wytycznych w celu poprawy zdrowia ludzi. Każdego dnia eksperci WHO zbierają informacje dotyczące problemów zdrowotnych, oceniają je, konsultując się z ekspertami, decydentami, praktykami i społeczeństwem obywatelskim, aby stworzyć standardy i wytyczne w celu kształtowania polityk zdrowotnych. Ich przykładami są Międzynarodowy Kodeks Marketingu Produktów Zastępujących Mleko Kobiące przyjęty w 1981 roku oraz Ramowa Konwencja o Ograniczeniu Użycia Tytoniu (FCTC) z 2003 roku.
6. **Zapobieganie chorobom poprzez szczepienia.** WHO odgrywa pionierską rolę w dostarczaniu szczepionek zapobiegających chorobom. Szczepienia zapobiegają obecnie 3,5-5 milionom zgonów rocznie z powodu chorób takich jak tężec, krztusiec, grypa i odra. Ponieważ ludzie są coraz częściej szczepieni przeciwko chorobom, których nigdy nie widzieli, trudno jest im zrozumieć, jak mogą być niebezpieczne. WHO współpracuje obecnie z wieloma krajami w celu wdrożenia programu szczepień 2030, aby w przyszłości wszyscy i wszędzie mogli w pełni skorzystać ze szczepionek.
7. **Sprostanie wyzwaniom zdrowotnym związanym z klimatem.** Zmiana klimatu jest obecnie największym zagrożeniem dla zdrowia ludzkości. Wpływa na jakość powietrza, wodę pitną, zaopatrzenie w żywność, warunki sanitarne, schronienie i środowisko jako całość. WHO ustanowiła w latach 90. program dotyczący zmian klimatu i zdrowia, wspierający kraje w opracowywaniu kompleksowych planów działania w celu przeciwdziałania skutkom zdrowotnym zmian klimatycznych, budowaniu bardziej odpornych, bezemisyjnych i zrównoważonych systemów i obiektów opieki zdrowotnej. W 2021 r. WHO powołała Sojusz na rzecz działań transformacyjnych w dziedzinie klimatu i zdrowia (ATACH), do którego przystąpiły 62 kraje.
8. **Ratowanie życia matek i dzieci.** Jedno z największych osiągnięć zdrowia publicznego ostatnich dziesięcioleci związane jest ze zdrowiem kobiet i dzieci. Dzięki podjętym działaniom przeżywa dziś więcej matek i dzieci niż kiedykolwiek wcześniej. Od roku 2000 do chwili obecnej śmiertelność dzieci poniżej piątego roku życia i ciężarnych matek zmniejszyła się o połowę. Jest to imponujący postęp w ochronie zdrowia osób najbardziej narażonych.

9. **Troska o tych, którzy się nami opiekują.** Osiągnięcia w zakresie zdrowia publicznego były możliwe dzięki nieustrudzonym wysiłkom pokoleń pracowników służby zdrowia na całym świecie. WHO promuje pracę pracowników służby zdrowia, którzy dokonali przełomowych wydarzeń w dziedzinie zdrowia, poczynając od wyeliminowania ospy po postęp w leczeniu HIV.
10. **Zwalczanie chorób niezakaźnych i zdrowia psychicznego.** Cieszenie się dobrym zdrowiem oznacza nie tylko życie bez chorób, ale także osiągnięcie dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego. WHO pracuje nad ochroną ludzi przed kluczowymi zagrożeniami prowadzącymi do chorób przewlekłych, takimi jak palenie tytoniu, brak aktywności fizycznej, szkodliwe spożywanie alkoholu i niezdrowa dieta. Zagrożenia te prowadzą do chorób, takich jak cukrzyca, nowotwory, udary mózgu oraz związanych z nimi urazów i cierpienia, które odpowiadają za 74% wszystkich zgonów na świecie. W tym celu WHO opracowała pierwszą globalną strategię zapobiegania i kontroli chorób niezakaźnych z 2000 r., opublikowała też pierwszy raport na temat zdrowia psychicznego z 2001 r. pt.: „Nowe zrozumienie, nowa nadzieja”, Globalny Program Działań na rzecz Zdrowia Psychicznego (mhGAP) z 2008 r. oraz Inicjatywę Eliminacji Raka Szyjki Macicy z 2018 r.
11. **Zwalczanie oporności na antybiotyki.** Przez dziesięciolecia byliśmy świadkami zarówno niewłaściwego stosowania, jak i nadużywania współczesnej medycyny. W rezultacie nasza wspólna obrona przed chorobami osłabła. Doprowadziło to do pojawienia się nowych mikroorganizmów odpornych na znane leki, które zagrażają postępowi, jaki poczyniliśmy w zakresie lepszego zdrowia i dłuższego życia. Oporność na antybiotyki jest globalnym zagrożeniem dla zdrowia, dlatego WHO opracowała globalny plan działania w 2015 r., ostrzegając świat o oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe i mobilizując kraje do wykrywania, zapobiegania i zarządzania tym kryzysem.
12. **Kierowanie się nauką i innowacjami.** Sukcesy zdrowotne ostatnich dziesięcioleci nie byłyby możliwe bez koncentracji i zaangażowania WHO w naukę i innowacje. W 1972 roku WHO ustanowiła Specjalny Program Badań i Szkoleń w zakresie Rozrodu Człowieka „HRP” poświęcony badaniom nad zdrowiem i prawami seksualnymi i reprodukcyjnymi. W 1975 roku WHO założyła i rozpoczęła prowadzenie Specjalnego Programu Badań i Szkoleń w zakresie Chorób Tropikalnych „TDR”, który pomaga ułatwiać, wspierać i wpływać na wysiłki na rzecz zwalczania chorób związanych z ubóstwem.

Nauka pozostaje podstawą pracy WHO w XXI wieku. W ramach swojego programu transformacji w 2019 r. utworzyła nowy Wydział Nauki działający w obszarach zdrowia publicznego, który odegrał znaczącą rolę w walce z pandemią COVID-19, w szczególności poprzez szybkie reagowanie na podstawie danych naukowych oraz pomoc w koordynowaniu opracowywania i dystrybucji szczepionek przeciwko tej chorobie, z naciskiem na równość. Ponadto w 2021 r. WHO powołała Radę Naukową, organ konsultacyjny zrzeszający czołowych naukowców na świecie. Dzięki tym inicjatywom WHO pozostaje w czołówce świata nauki, a opracowane nowe narzędzia i produkty mogą przynosić korzyści wszystkim ludziom, którzy ich potrzebują.